

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка 	Вибіркова дисципліна Основи міжкультурної комунікації Спеціальність 014 Середня освіта Вид навчально-методичного забезпечення: Силабус курсу							
	для здобувачів першого (бакалаврського) ступеня вищої освіти							
	Код дисципліни: вибіркова Кількість кредитів: 4							
	Викладач: к. філол. н., ст. викладач Кушнерьова Марина Олександрівна, Контактна інформація: e-mail: kushnyerova@gnpu.edu.ua тел. моб.: 0990368740 покликання для консультацій: https://meet.google.com/xfo-fiog-vze.							
	Кількість часу на вивчення дисципліни <table border="1"> <tr> <td>Лекцій</td><td>20</td></tr> <tr> <td>Практичних занять</td><td>20</td></tr> <tr> <td>Самостійна робота студента</td><td>80</td></tr> <tr> <td>Форма контролю</td><td>залік</td></tr> </table>	Лекцій	20	Практичних занять	20	Самостійна робота студента	80	Форма контролю
Лекцій	20							
Практичних занять	20							
Самостійна робота студента	80							
Форма контролю	залік							

Опис дисципліни

«Основи міжкультурної комунікації» – це дисципліна, яка спрямована на вивчення концептуальних підходів у теорії міжкультурної комунікації в сучасному полікультурному просторі.

Курс має велике значення для підготовки майбутніх вчителів ЗЗСО (зокрема вчителів іноземних мов (англійської, німецької)), оскільки знайомить з особливостями комунікації в сучасному полікультурному світі. Відведені на ознайомлення з цим курсом лекції є достатніми для розуміння механізмів формування і реалізації навичок самостійного аналізу і систематизації матеріалу; освоєння методів дослідницької роботи, навичок наукового мислення і узагальнення.

Мета курсу – ознайомити здобувачів освіти із понятійним апаратом теорії і практики міжкультурної комунікації; розвивати здатність до правильної інтерпретації конкретних проявів комунікативної поведінки в різних культурах; формувати навички культурної сприйнятливості і міжкультурної комунікативної компетентності для здійснення адекватної комунікативно-мовної діяльності в умовах міжкультурного спілкування.

Завдання – формування уявлень про сутність та роль міжкультурних комунікацій в сучасному полікультурному просторі, основні підходи щодо дослідження комунікативної культури особистості; підготовка теоретичної лінгвістичної бази для засвоєння здобувачами освіти основних питань міжкультурної комунікації через визначення і поглиблення сутності понять «мова», «культура», «культурна взаємодія», «мовна картина світу» тощо, розширення уявлення про національні особливості мовної і комунікативної поведінки суб'єктів-носіїв різних культур (європейської, східної, американської, української); ознайомлення з умовами, що сприяють успішному здійсненню комунікації, і з причинами комунікативних невдач.

Попередні навчальні компетентності необхідні для успішного засвоєння студентами навчального змісту курсу «Основи міжкультурної комунікації»:

- 1) знання англійської та німецької мов;
- 2) компетентності, сформовані в процесі вивчення «Історії та культури України», «Філософії», «Лінгвокраїнознавства англomовних країн», «Історії англійської мови».

Дисципліна формує такі загальні компетентності:

ЗК 3. Здатність до логічного, критичного, аналітичного, абстрактного, творчого мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 6. Здатність спілкуватися іноземними мовами.

ЗК 11. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми, цінувати та поважати різноманітність та полікультурність.

Дисципліна формує такі спеціальні (фахові) компетентності:

ФК 2. Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній та письмовій формах (іноземними мовами та державною мовою), володіти методикою розвитку зв'язного мовлення здобувачів освіти у процесі говоріння й підготовки наукових робіт.

ФК 18. Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей упродовж життя, використовувати перспективний практичний досвід і мовно-літературний контекст для реалізації освітніх цілей.

ФК 20. Здатність сприймати міжкультурну різноманітність суспільства в соціально-історичному, етичному та філософському контекстах.

Дисципліна формує такі програмні результати навчання:

ПРН 13. Забезпечує діалог культур у процесі вивчення іноземних мов та зарубіжної літератури, створює умови для міжкультурної комунікації.

ПРН 11. Використовує гуманістичний потенціал рідної й іноземних мов, зарубіжної літератури для формування полікультурної та духовно багатой особистості відповідно до концепції Нової української школи.

ПРН 14. Здатний до моделювання траєкторії особистісного розвитку, удосконалення здобутої кваліфікації, до самоосвіти впродовж життя.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Теми лекцій	
Змістовий модуль 1. Міжкультурна комунікація як наука. Структура комунікації	
1	Тема 1. Основні засади міжкультурної комунікації (2 год.) Сутність, об'єкт і предмет міжкультурної комунікації. Аспекти міжкультурної комунікації. Становлення міжкультурної комунікації як науки. Міжкультурна комунікація в системі наук. Нація, народ, етнос. Національно-етнічна свідомість. Менталітет. Етос. Конфлікт «свого» і «чужого». Національний стереотип. Національно-культурний символ.
2	Тема 2. Картини світу і концептосфера нації (4 год.) Картина світу як віддзеркалення свідомості. Мовна картина світу. Концептуальна картина світу. Чинники відмінностей між мовними і концептуальними картинами світу. Ціннісна картина світу. Національні цінності. Мінливість ціннісних концептів. Часова і просторова картини світу. Розподіл часу в різних культурах. Сприйняття часу в різних культурах. Простір у різних культурах.
3	Тема 3. Міжкультурна компетентність (2 год.) Міжкультурна компетентність як умова ефективної міжкультурної взаємодії. Структура і формування міжкультурної компетентності. Концепція міжкультурної компетентності за М. Беннетом. Фактори, що впливають на формування міжкультурної компетентності. Значення міжкультурної компетентності для вирішення професійно-педагогічних завдань
Змістовий модуль 2. Специфіка комунікації	
4	Тема 1. Вербальне та невербальне вираження національних особливостей (6 год.) Сутність вербальної комунікації. Звуковий аспект мови. Лексика і фразеологія. Слово як одиниця міжмовного зіставлення. Значення і смисл слова крізь призму міжкультурної комунікації. Значеннєвість як ціннісна ознака слова. Аспекти зіставлення лексики різних мов. Семантична відмінність слів у різних мовах. Лексична конотація в мовних культурах. Сутність лексичної конотації. Мовні конотації і порівняння. Конотації кольоропозначень. Конотації зоонімів. Конотації фітонімів. Внутрішня форма слова. Міжмовні омоніми. Безеквівалентна лексика і фонові знання. Звертання. Інші способи мовного вираження національної специфіки. Сутність, основні види і функції невербальної комунікації. Мовчання як форма комунікації. Міжкультурні відмінності невербальних кодів комунікації. Зовнішній вигляд і одяг. Мова тіла. Паралінгвальні засоби комунікації. Проксеміка.
5	Тема 2. Типи культур і міжкультурні стилі комунікації (4 год.) Типи культур за контекстною спрямованістю. Типи культур за спрямованістю мети діяльності. Типи культур за дистанцією влади. Типи культур за ставленням до невизначеності. Типи культур за гендерною ознакою. Типологічні особливості української культури

Теми практичних занять	
Змістовий модуль 1. Міжкультурна комунікація як наука.	
Структура комунікації	
1	Міжкультурна комунікація як наукова дисципліна.
2	Основні категорії міжкультурної комунікації.
3	Класифікація картин світу. Співвіднесення мовної, концептуальної та ціннісної картин світу.
4	Часова картина світу як національна форма інтерпретації простору.
5	Основні підходи до управління культурними відмінностями в професійній діяльності. Класичний підхід.
Змістовий модуль 2. Специфіка комунікації	
6	Вербальна комунікація в міжкультурному спілкуванні.
7	Невербальна комунікація: проблема «чужої культури» та етноцентризм.
8	Різноманіття культурних світів: особливості взаємодії з представниками різних культур.
9	Мови і культури світу в єдності відмінностей.
Теми для самостійного опрацювання	
Змістовий модуль 1. Міжкультурна комунікація як наука.	
Структура комунікації	
1	Місце міжкультурної комунікації в системі наук.
2	Складання таблиць етнічних стереотипів.
3	Вплив основних чинників, які формують мовні і концептуальні картини народів світу.
4	Основні універсальні ціннісні концепти. Спільні європейські цінності. Унікальні цінності українців та інших (на вибір) націй.
5	Міжкультурна компетентність як культурна сензитивність.
6	Методика «Intercultural Development Inventory» М. Хаммера і М. Беннетта.
7	Методика «Intercultural readiness check ».
8	Ассесмент міжкультурної компетентності.
9	Методики оцінки 360 градусів.
10	Модель Н.Холдена.
11	Модель «Третьої культури».
12	«Управління різноманітністю» (Б.Екелунд).
Змістовий модуль 2. Специфіка комунікації	
13	Типології культур. Постфігуративні, кофігуративні і префігуративної культури (М. Мід). Висококонтекстні і нізкоконтекстні культури (Едвард Холл). Моноактивні, поліактивні і реактивні культури (Р.Льюїс).
14	Культурні розмірності Г.Хофстеде: індивідуалізм-колективізм, уникнення невизначеності, дистанція влади, змагальність (маскуліність), конфуціанський динамізм.

15	Сучасні психологічні дослідження індивідуалізму-колективізму в різних культурах.
16	Конфлікт і комунікація: основні принципи аналізу. Міжкультурний конфлікт як форма соціального конфлікту. Підхід Л.Козера і його використання в ситуації міжкультурної комунікації. Культурні стилі конфлікту. Методика їх вимірювання М.Хаммера. особливості дозволу конфліктів в різних культурах.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти з дисципліни «Основи міжкультурної комунікації»

Розподіл балів у межах навчальної дисципліни для здобувачів освіти денної форми навчання

Практичні заняття										Самостійна робота		Підсумковий контроль – залік
Максимальна кількість балів – 90										Максимальна кількість балів – 10		Максимальна кількість балів –
ПЗ1	ПЗ2	ПЗ3	ПЗ4	ПЗ5	ПЗ6	ПЗ7	ПЗ8	ПЗ9	ПЗ 10	СР1	СР2	-
9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	5	5	

Самостійну роботу оцінюють за кожен змістовий модуль.

Розподіл балів у межах навчальної дисципліни для здобувачів освіти заочної форми навчання

Практичні заняття			Самостійна робота		Підсумковий контроль – залік
Максимальна кількість балів – 78			Максимальна кількість балів – 22		Максимальна кількість балів –
ПЗ1	ПЗ2	ПЗ3	СР1	СР2	-
26	26	26	11	11	

Самостійну роботу оцінюють за кожен змістовий модуль.

4. Політика курсу:

- викладачі та студенти діють відповідно до Правил внутрішнього розпорядку для здобувачів вищої, фахової передвищої освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка; основною формою проведення навчальних занять для засвоєння теоретичного матеріалу є курс лекцій, який охоплює основний теоретичний матеріал окремої або кількох тем навчальної дисципліни;
- лектор зобов'язаний дотримуватись програми навчальної дисципліни щодо тем лекційних занять, але не обмежується в питаннях трактування навчального матеріалу, формах і засобах доведення його до студентів;
- усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Якщо здобувач освіти відсутній з поважної причини, він презентує виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації викладача;
- не допустимо порушення академічної доброчесності під час роботи над індивідуальним науково-дослідним завданням;
- презентації та виступи здобувачів освіти мають бути результатом власних наукових розвідок. На всі отримані з літератури або мережі матеріали мають бути відповідні посилання;
- обов'язковим компонентом оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти є відвідування занять. Пропущене заняття необхідно відпрацювати в позааудиторний час у формі співбесіди, захисту реферату або ж звіту про виконані практичні завдання.

Список рекомендованих джерел

Основна література:

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник Київ, 2004. 344 с.
2. Бацевич Ф.С. Словник термінів міжкультурної комунікації. Київ, 2007. 205 с.
3. Манакін В. Мова і міжкультурна комунікація: навч. посібник. Київ, 2012. 285 с.
4. Селіванова О. О. Основи теорії мовної комунікації. Черкаси, 2011. 350 с.
5. Семенюк О. А., Паращук В. Ю. Основи теорії мовної комунікації. Київ, 2010. 240 с.
6. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Київ, 2006. 716 с.
7. DeFleur M. H., Margaret H. Fundamentals of Human Communication. Social Science in Everyday Life. New York, 2005. 454 p.
8. Hybels S. Communicating Effectively. New York, 2007. 418 p.

Додаткова:

1. Абрамович С. Д. Мовленнєва комунікація : підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ, 2004. 469 с.
2. Вареник М. С. Міжкультурна комунікація як складова процесу здійснення іншомовної освіти. *Управління школи*. 2013. № 28–30. С. 35–38.
3. Гавура О. Методичні рекомендації для виконання комплексного практичного індивідуального завдання з дисципліни «Теорія комунікації». Тернопіль, 2011. 198 с.
4. Гавура О. Соціальні комунікації: навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність». Тернопіль, 2011. 252 с.
5. Мова і культура : наук. вид. / Ін-т філології Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. Київ, 2004. (Філологія). Вип. 7. Т. 5.
6. Подольська Є. А., Лихвар В. Д., Іванова К. А. Культурологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ, 2003. 287 с.
7. Савчук І. І. Суперництво в сучасній англomовній картині світу : монографія. Житомир, 2016. 196 с.
8. Спільна історія. Діалог культур: навч. посіб. / П. Вербицька, Н. Голосова, В. Дяків та ін.; Всеукр. асоц. викл. історії та сусп. дисциплін «Нова доба». Львів, 2013. 256 с.
10. Lucas S.E. The Art of Public Speaking. N.Y., 2004. 500 p.
12. Poluzhyn M.M. Lecture Notes on Historiography of Linguistics. - Vinnitsa, 2004. 272 p.

Інтернет ресурси:

1. Короткий курс лекцій з дисципліни «Теорія комунікації». URL: https://studme.com.ua/10980618/menedzhment/teoriya_kommunikatsii.htm
3. Language Policy Division 2007. Guide for the development of language education policies in Europe - from linguistic diversity to plurilingual education. URL: <http://marille.ecmi.at/Glossary/tabid/1433/language/en-GB/Default.aspx>

4. Weber, M. URL: http://151.12.58.75/archeologia/bao_document/articoli/1NOWAK.pdf

5. Wille, Christian (2003). URL :
<http://www.kulturglossar.de/html/a-begriffe.html#artefakt>